

บทที่ 5

ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการลงโทษประหารชีวิต

การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย มีทั้งอยู่ในดุลพินิจของฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีอำนาจลงโทษภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย และอยู่ในดุลพินิจของฝ่ายบริหาร ซึ่งให้อำนาจตามธรรมนูญการปกครองประเทศ ดังจะแยกพิจารณา ดังนี้

5.1 ดุลพินิจในการลงโทษประหารชีวิตของฝ่ายตุลาการ

ผู้พิพากษาจะวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำผิดตามที่ฟ้องของโจทก์หรือไม่ ซึ่งการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษานี้ถือว่าสำคัญมาก เพราะการตัดสินว่าควรลงโทษประหารชีวิตจำเลยหรือไม่นั้น ควรอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ในเบื้องต้น ผู้พิพากษาจะต้องวางตนเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ใช้ดุลพินิจโดยปราศจากอคติทั้งหมด
2. ลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดโทษไว้เท่านั้น
3. จะต้องวางโทษให้เหมาะสมกับจำเลยแต่ละคน โดยพิจารณาถึงหลักที่ว่า²
  - 3.1 ลักษณะของผู้ร้าย เป็นคนชนิดใด มีสันดานกิเลสหยาบช่า หรือเป็นคนวางายสอนง่ายประการใด
  - 3.2 ลักษณะของผู้ถูกทำร้าย เป็นคนชนิดใด เป็นเด็กหรือผู้หญิง หรือ

---

¹วิชา มหาคุณ, "ผู้พิพากษากับการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ", คุณภาพ ปีที่ 24 เล่ม 2 (2520) : 60-61.

²หยุด แสงอุทัย, "การลดอาชญากรรมโดยการออกกฎหมายกำหนดแนวทางให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ", นิติศาสตร์และการต่างประเทศ (กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514) หน้า 13-14.

คนทพพลภาพ

3.3 ประโยชน์ของรัฐบาลหรือสาธารณชน พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวไว้ว่า ประมวลกฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์ขึ้นไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐบาลหรือสาธารณชน จะต้องระวังในการกำหนดโทษจำเลย ให้เหมาะสมกับความประสงค์ของกฎหมาย

กิริยาอาการที่จำเลยกระทำผิด ได้กระทำความทารุณร้ายกาจ หรือทำความผิดอย่างใจโหด อันเป็นการทำลายความสงบเรียบร้อยของประเทศ เป็นสิ่งที่รัฐบาลและสาธารณชนมีความประสงค์จะปราบปรามให้ราบคาบ ศาลจึงควรวางโทษจำเลยให้หนักและพอเป็นบทเรียนแก่ตัว

3.4 ผลของความผิด พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ อธิบายว่า ผลของความผิด คือ การที่จำเลยได้กระทำความผิดลงนั้นเป็นผลดีหรือผลร้ายประการใด และผลร้ายนั้นก็ต้องพิจารณาว่าร้ายมาก ปานกลาง หรือเป็นเพียงเล็กน้อย

4. การลงโทษควรเป็นไปภายใต้มาตรฐานเดียวกัน สำหรับคดีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เว้นแต่จะมีเหตุแห่งคดีที่แตกต่างกันออกไป

5. ผู้พิพากษาอย่าอ้อมไม่พิพากษาคดีโดยตามใจตนเอง แต่ควรพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย และความยุติธรรม

6. เมื่อพิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อมดังกล่าวแล้ว เห็นว่าจำเลยกระทำผิดที่รุนแรง ที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษประหารชีวิตแล้ว ศาลก็ย่อมลงโทษประหารชีวิต

7. สำหรับความผิดขององค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท ผู้สำเร็จราชการส่วนพระองค์ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เหล่านี้ เป็นความผิดที่ผู้พิพากษาจะลงโทษประหารชีวิตเสมอ

แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ผู้พิพากษามักจะเลี่ยงการลงโทษประหารชีวิต โดยใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกระยะยาวแทน เพราะผู้พิพากษาส่วนใหญ่ยังตัดสินโดยคำนึงถึงบาปบุญคุณโทษ เมืองไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา อิทธิพลของขอมหาสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ยังมีอยู่อีกประการหนึ่งคือการกลัวผลร้าย ซึ่งเป็นข้อที่ยอมรับว่า หากลงโทษผู้ไม่ได้ออกผิดแล้ว ผลเสียย่อมมีมากที่ไม่อาจแก้ไขได้เลย

ข้อสังเกตที่ว่า ผู้พิพากษามักจะไม่ใช้โทษประหารชีวิตนี้ สามารถดูได้จาก สถิติการประหารชีวิต โดยคำพิพากษาของศาล จากรายงานประจำปีของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย ได้แสดงสถิติการประหารชีวิตในรอบ 10 ปี พ.ศ.2521-2520 ดังนี้

พ.ศ. 2511	มีการประหารชีวิต	2 คน
พ.ศ. 2512	"	3 คน
พ.ศ. 2513	"	1 คน
พ.ศ. 2514	"	2 คน
พ.ศ. 2515	"	3 คน
พ.ศ. 2516	ไม่มีการประหารชีวิต	
พ.ศ. 2517	มีการประหารชีวิต	17 คน
พ.ศ. 2518	ไม่มีการประหารชีวิต	
พ.ศ. 2519	ไม่มีการประหารชีวิต	
พ.ศ. 2520	มีการประหารชีวิต	1 คน

การลงโทษประหารชีวิตโดยคำพิพากษาของศาลนี้ ตามคดีแล้วมีจำนวนมาก กว้านี้ แต่เมื่อได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว จำนวนผู้ต้องโทษก็ยังคงลดน้อยลง ดังดูได้จากตารางเปรียบเทียบการลงโทษตามคำพิพากษาของศาล และการประหารชีวิตจริง ๆ ดังนี้

พ.ศ.	ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิต	ได้รับพระราชทานอภัยโทษ	ประหารชีวิต
2520	17	16	1
2521	41	6	-
2522	77	30	-
2523	11	-	-

หมายเหตุ.-ปี 2521-2523 ยังไม่มีการประหารชีวิต เนื่องจากเรื่องอยู่ในระหว่าง พิจารณาอุทธรณ์ ถวายฎีกา

ปัญหาของการใช้ดุลพินิจในการลงโทษประหารชีวิตของฝ่ายตุลาการ คือ

1. แม่จะมีการลงโทษประหารชีวิตแล้วก็ตาม มักมีการลดหย่อนผ่อนโทษ ตามมาตรา 78 ประมวลกฎหมายอาญาอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะเหตุแห่งการบรรเทาโทษ ด้วยการลดโทษนี้มีอยู่เพื่อประกอบให้เห็นเหตุแห่งการกระทำผิด ลักษณะของผู้กระทำผิด และพฤติการณ์แวดล้อมอื่น ๆ เพื่อให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจได้ตามความเหมาะสม

2. ผู้พิพากษาคัดสินคดีโดยพิจารณาความร้ายแรง ซึ่งปรากฏอยู่ในสำนวนฟ้องรอนั้น โดยตัดสินว่าตามพฤติการณ์แวดล้อมแล้ว ควรลงโทษประหารชีวิตจำเลย นั้นยังไม่เป็นการถูกต้อง เพราะผู้พิพากษาไม่ได้มีการออกไปดูสภาพแวดล้อมด้วยตนเอง หรือมีเจ้าหน้าที่ของศาลไปดูความจริงตามฟ้องหรือไม่ ฉะนั้นเสมือนเป็นการปรักปรำให้ ผู้ต้องโทษต้องรับผิดตามฟ้อง

3. เมื่อมีคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตแล้ว ฝ่ายบริหารอาจเข้ามาแทรกแซงได้ โดยการใช้อำนาจเสนอพระราชทานอภัยโทษผู้ต้องโทษได้ ฉะนั้น การแก้ปัญหานี้ ไม่ใช่จะแก้เฉพาะกฎหมายอาญาอย่างเดียว จะต้องแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามกฎหมายของกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการอภัยโทษด้วย

4. ปัญหาของ มาตรา 51 และมาตรา 52 ประมวลกฎหมายอาญา

4.1 มาตรา 51 มีให้มีการเพิ่มโทษประหารชีวิต ถ้าในความผิดนั้น ๆ มีทั้งเหตุเพิ่มโทษและลดโทษ ผู้พิพากษาจะเพิ่มอีกไม่ได้ คงได้แต่ลดโทษประหารชีวิตเท่านั้น

4.2 มาตรา 52 การลดโทษประหารชีวิต กฎหมายบัญญัติให้ลด

(1) ลด 1 ใน 3 ให้ลดเป็นจำคุกตลอดชีวิต

(2) ลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกตั้งแต่

25 ปี ถึง 50 ปี

แต่ไม่ได้บัญญัติให้ลดโทษ 2 ใน 3 ดังนั้นจะมีวิธีการคำนวณอย่างไร

การลดโทษ 2 ใน 3 ของโทษประหารชีวิต เท่ากับเป็นการลงโทษเพียง 1 ใน 3 เท่านั้น วิธีคำนวณอัตราโทษหนึ่งในสามของโทษประหารชีวิต อาจคำนวณได้

ด้วยลดโทษประหารชีวิตลงหนึ่งในสามเสียก่อน เท่ากับเหลือโทษสองในสาม คือ มาตรา 52 (1) ให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต แล้วให้ลดลงอีกกึ่งหนึ่ง ผลลัพธ์ก็จะเป็นโทษหนึ่งในสามของโทษประหารชีวิต¹ สองในสามของมาตรา 52 ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต เพราะเป็นการลดโทษหนึ่งในสาม ถ้าเป็นกรณีพยายามกระทำผิดแล้วศาลลงโทษสองในสามของโทษประหารชีวิต = ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต โทษสองในสามของทั้งสองมาตรา ควรจะต้องเท่ากัน

ปัญหาของการใช้ดุลพินิจลงโทษประหารชีวิตของฝ่ายตุลาการนี้ เกิดขึ้นเพราะความละเอียดรอบคอบของการตัดสินลงโทษ ฉะนั้น ผู้พิพากษาจึงไม่ค่อยลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้กระทำผิดบ่อยนัก ดังสถิติที่ไต่ถามมา

5.2. ดุลพินิจในการลงโทษประหารชีวิตของฝ่ายบริหาร

ปรากฏได้จากการใช้อำนาจพิเศษของนายกรัฐมนตรี ตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 มาตรา 17, ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 มาตรา 17, ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2519 มาตรา 21 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520 มาตรา 27 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 200

อำนาจตามมาตราเหล่านี้เป็นอำนาจเด็ดขาด หรือถือว่าเป็นคำสั่งหรือการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย² ดังนั้น ผู้ต้องโทษประหารชีวิตตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติ

¹ ไซมอนด์ เพียร์รูกซ์, "อัตราโทษหนึ่งในสาม ของโทษประหารชีวิต", กฎหมาย ปีที่ 8 เล่มที่ 7 (2504) : 690.

² คำพิพากษากฎีกาที่ 1662/2506 เมื่อคณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจปกครองประเทศได้เป็นผลสำเร็จ หัวหน้าคณะปฏิวัติยอมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมือง ข้อความใดที่หัวหน้าคณะปฏิวัติสั่งบังคับประชาชน ก็ถือว่าเป็นกฎหมาย แม้พระมหากษัตริย์ จะมิได้ทรงตราออกมาด้วยคำแนะนำยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร หรือสภานิติบัญญัติของประเทศก็ตาม

หรือนายกรัฐมนตรี จึงไม่อาจจะโต้แย้งหรืออุทธรณ์ฎีกา หรือเรียกร้องความยุติธรรม จากศาลใด อำนาจนี้ใช้แก้ปัญหาในการปกครองประเทศ ที่ไม่สามารถจะรอให้ฝ่าย นิติบัญญัติแก้ปัญหาได้ทันทางที่ จึงจำเป็นต้องให้อำนาจนี้แก่ฝ่ายบริหารที่จะใช้ดุลพินิจ ให้ความยุติธรรมเป็นรายเฉพาะกรณี และโดยฉับพลัน

ความคิดที่ฝ่ายบริหารมักใช้ดุลพินิจลงโทษประหารชีวิต มี

1. ความผิดฐานบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจ ของประเทศหรือราชการแผ่นดิน
2. การกระทำอันเป็นการก่อกวน หรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน
3. การกระทำอันเป็นการทำลายทรัพย์สินของประเทศไทย
4. การกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายสุขภาพอนามัยของประชาชน

ความคิดเหล่านี้ฝ่ายบริหารมักลงโทษประหารชีวิตเสมอ ทั้งนี้เนื่องจาก ฝ่ายบริหารพิจารณาแล้วว่าเป็นความคิดที่รุนแรง ไม่ควรให้อยู่ในอำนาจของฝ่ายตุลาการ ซึ่งมักจะมีการลดหย่อนผ่อนโทษ หรือตัดสิ้นคดีอย่างลาซาเสมอ

สรุปสถิติการลงโทษประหารชีวิตโดยคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิวัติ และนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2501-2522 ดังนี้

พ.ศ.2501-2506	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	สั่งลงโทษประหารชีวิตรวม	11 คน
		เป็นความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ	5 คน
		ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์สิน	5 คน
		ความผิดฐานผลิตและจำหน่ายเฮโรอีน	1 คน
พ.ศ.2514-2515	จอมพลถนอม กิตติขจร	สั่งลงโทษประหารชีวิตรวม	39 คน
		ความผิดฐานค้าอาวุธปืนใหญ่ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์	3 คน
		ความผิดฐานครอบครองและจำหน่ายเฮโรอีน	3 คน
		ความผิดฐานข่มขืน และ ฆ่า	12 คน
		ความผิดคอทรัพย์สิน และ ฆ่า	21 คน
พ.ศ.2519-2520	นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	สั่งลงโทษประหารชีวิตรวม	7 คน

พ.ศ.2520-2521	พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ สั่งลงโทษตาม มาตรา 27 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร	
	จักร 2520 รวม	7 คน
	เป็นความผิดเกี่ยวกับข่มขืนกระทำชำเราและฆ่า	4 คน
	ความผิดความฉ้อโกง	3 คน
พ.ศ.2521-2522	ตามมาตรา 200 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย 2522 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ สั่งลงโทษ	
	ประหารชีวิตรวม	8 คน
	เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	1 คน
	ความผิดข่มขืนกระทำชำเราอันมีลักษณะเป็น	
	การโหมหนุ่	4 คน
	ความผิดร่วมกันพรากเด็กชายจากบิดามารดา และเจตนาฆ่า	3 คน

(สถิติเหล่านี้ได้จากกองทัพบกวิทยาลัย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย)

ปัญหาของการใช้ดุลพินิจในการลงโทษประหารชีวิตของฝ่ายบริหาร

1. ความผิดพลาดในการตัดสินลงโทษประหารชีวิต เนื่องจากความรวดเร็วในการตัดสินคดี การใช้ดุลพินิจอาจไม่ละเอียดรอบคอบพอ พยานหลักฐานอาจไม่เพียงพอแก่การพิจารณาคดี เมื่อมีความผิดพลาดขึ้นแล้ว ไม่อาจแก้ไขได้ และไม้อาจจะชดเชยหรือหาสิ่งใดมาทดแทนชีวิตคนได้ ซึ่งฝ่ายบริหารจะต้องตระหนักไว้อย่างยิ่ง
2. ในเรื่องคุณธรรม เนื่องจากผู้บริหารประเทศ ไม่ได้รับการอบรมในด้านคุณธรรมเยี่ยงผู้พิพากษาในการตัดสินคดี บางครั้งอาจตัดสินลงโทษโดยเสียงเรียกร้องของประชาชนบ้าง โดยหนังสือพิมพ์บ้าง ให้ฝ่ายบริหารลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำผิด ฝ่ายบริหารอาจมีจิตใจเอนเอียงเห็นคล้อยตามได้

3. ขั้นตอนหรือวิธีการในการพิจารณาลงโทษประหารชีวิตของฝ่ายบริหารมีน้อยกว่าฝ่ายตุลาการ

ฉะนั้น การใช้ดุลพินิจลงโทษประหารชีวิตของฝ่ายบริหาร จึงควรอยู่ภายในขอบเขตจำกัด และอยู่ในเวลาสั้น ในขณะที่ต้องการความเฉียบขาดเพื่อสมรรถภาพในการบริหารบ้านเมืองเท่านั้น ไม่ควรให้ใช้ตลอดไป และควรอนุโลมให้ใช้ได้เฉพาะเรื่อง เพื่อป้องกันความยุติธรรมในคดีที่ฝ่ายนิติบัญญัติคาดไม่ถึงหรือไม่สามารถออกกฎหมายได้กว้างเพียงพอ นอกนั้นแล้วดุลพินิจในการลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายตุลาการมากกว่า.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย